

REMISSVAR

Föreningen Vårdnad Boende Umgänge i Sverige (VBU)

YTTRANDE

2021-10-26

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2021:56

Nya regler om utländska föräldraskap och adoption i vissa fall – Utökade möjligheter att göra utländska föräldraskap gällande i Sverige.

Dnr: Ju2021/02514

Sammanfattning

När det gäller föräldraskap efter assisterad befruktning utomlands tillstyrker VBU förslaget om att införa bestämmelser om föräldraskap i internationella situationer för den kvinna i en samkönad relation som inte själv har fött barnet. Och förslaget att dessa bestämmelser ska utformas på motsvarande sätt som nuvarande regler om faderskap internationella/nordiska sammanhang. Och följaktligen även förslagen om föräldraskap på grund av utländsk lag, utländskt domstolsavgörande och utländsk fastställelse efter bekräftelse. Och även förslaget att utländskt domstolsavgörande som innebär att ett föräldraskap för den kvinna som var moderns make eller sambo har hävts, ska gälla i Sverige.

När det gäller föräldraskap efter en flytt till Sverige för barn som tillkommit efter surrogatarrangemang tillstyrker VBU förslaget att dessa bestämmelser ska införas i lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor. Samt även förslagen som rör moderskap på grund av utländsk lag, faderskap på grund av utländsk lag, erkännande av utländska domstolsavgöranden avseende moderskapsfastställelser, krav på särskild anknytning till det andra landet och faderskapsfastställelser efter surrogatarrangemang utomlands. VBU tillstyrker även förslaget att det bör införas en möjlighet att erkänna utländska domstolsavgöranden som har fastställt eller hävt ett moderskap.

När det gäller föräldraskap för barn som tillkommit efter surrogatarrangemang när de tilltänkta föräldrarna har sin huvudsakliga anknytning till Sverige, tillstyrker VBU förslaget om en undantagsregel i adoptionsbestämmelserna, som gör det möjligt att adoptera även om de tilltänkta föräldrarna inte är gifta eller sambor. Och förslaget att undantagsregleringen ska bara vara tillämplig när den som vill adoptera har haft för avsikt att vårda och fostra barnet som sitt eget sedan barnets födelse. VBU tillstyrker även förslaget att samtycke till adoption inte ska krävas från den förälder som är vårdnadshavare.

Vidare, när det gäller rättsverkningarna av adoption, tillstyrker VBU förslaget om att vårdnaden ska vara gemensam efter en adoption. VBU tillstyrker även förslaget att när ett barn saknar vårdnadshavare ska rätten efter anmälan av socialnämnden anförtro vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Nya regler om utländska föräldraskap och adoption i vissa fall

”Betänkande av utredningen om utökade möjligheter att göra utländska föräldraskap gällande i Sverige”.

4 Föräldraskap efter assisterad befruktning utomlands

4.2.1 Föräldraskap för en kvinna efter assisterad befruktning utomlands

VBU tillstyrker förslaget att det ska införas bestämmelser om föräldraskap i internationella situationer för den kvinna i en samkönad relation som inte själv har fött barnet.

VBU delar bedömningen att en kvinna i en samkönad relation som inte själv fött barnet bör i Sverige benämnas ”förälder” på samma sätt som den som blivit förälder vid insemination eller befruktning utanför kroppen enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

4.2.2 Giltighet och erkännande av föräldraskap för den kvinna i en samkönad relation som inte har fött barnet

VBU tillstyrker förslaget att bestämmelserna om föräldraskap i internationella situationer för den kvinna i en samkönad relation som inte själv har fött barnet ska utformas på motsvarande sätt som nuvarande regler om faderskap internationella/nordiska sammanhang.

VBU tillstyrker även förslagen om föräldraskap på grund av utländsk lag, utländskt domstolsavgörande och utländsk fastställelse efter bekräftelse.

4.2.3 Erkännande av ett avgörande av en utländsk domstol genom vilket ett föräldraskap har hävts

VBU tillstyrker förslaget att utländskt domstolsavgörande som innebär att ett föräldraskap för den kvinna som var moderns make eller sambo har hävts, ska gälla i Sverige, under förutsättning att svaranden har haft rimliga möjligheter att föra sin talan i processen, och om det inte strider mot ett annat domstolsavgörande eller en annan fastställelse av föräldraskap som har giltighet i Sverige.

6 Föräldraskap efter en flytt till Sverige för barn som tillkommit efter surrogatarrangemang

6.2 Överväganden och förslag

VBU delar bedömningen att det bör införas särskilda bestämmelser om moderskap för den kvinna som flyttar till Sverige efter att ha blivit mor till ett barn utan att ha fött barnet eller haft en relation med barnets mor. Och VBU tillstyrker förslaget att dessa bestämmelser ska införas i lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor.

6.2.2 Moderskap efter surrogatarrangemang i situationer då kvinnan haft huvudsaklig anknytning till ett annat land

Moderskap på grund av utländsk lag

VBU tillstyrker förslaget att ett utländskt moderskap för den kvinna som inte har fött barnet och som inte heller har haft en relation med barnets mor ska under vissa förutsättningar gälla i Sverige, om det följer av lagen i det land där barnet föddes och det inte är uppenbart oförenligt med den svenska rättsordningen.

Faderskap på grund av utländsk lag

VBU tillstyrker förslaget att ett utländskt faderskap för den man som i ett annat land anses som far till ett barn efter en insemination eller befruktning utanför kroppen av en kvinna som inte var mannens make eller sambo ska som utgångspunkt gälla i Sverige, om det följer av lagen i det land där barnet föddes och det inte är uppenbart oförenligt med den svenska rättsordningen.

Erkännande av utländska domstolsavgöranden avseende moderskapsfastställelser

VBU tillstyrker förslaget att en lagakraftvunnen utländsk domstolsfastställelse av moderskap för den kvinna som inte har fött barnet och som inte heller har haft en relation med barnets mor ska som utgångspunkt gälla i Sverige, om det inte är uppenbart oförenligt med den svenska rättsordningen att erkänna avgörandet och under förutsättning att svaranden har haft rimliga möjligheter att föra sin talan i processen.

Krav på särskild anknytning till det andra landet

VBU tillstyrker förslaget att en utländsk domstolsfastställelse av moderskap och ett utländskt moderskap för den kvinna som inte har fött barnet och som inte heller har haft en relation med barnets mor ska gälla i Sverige, om domstolsavgörandet har meddelats eller erkänts eller moderskapet följer av lagen i det andra landet.

VBU tillstyrker även förslaget att faderskapet för den man som i ett annat land anses som far till ett barn efter en insemination eller befruktning utanför kroppen av en kvinna som inte var mannens make eller sambo, även ska gälla i Sverige om det följer av lagen i det andra landet.

Faderskapsfastställelser efter surrogatarrangemang utomlands

VBU tillstyrker förslaget att en utländsk domstolsfastställelse av faderskap för någon annan man än den vars spermier använts vid en insemination eller befruktning utanför kroppen

av en kvinna som inte var mannens make eller sambo, ska gälla i Sverige om avgörandet har meddelats eller erkänts i det andra landet.

6.2.3 Erkännande av utländska domstolsavgöranden som innebär att ett moderskap har hävts

VBU tillstyrker förslaget att det bör införas en möjlighet att erkänna utländska domstolsavgöranden som har fastställt eller hävt ett moderskap.

7 Föräldraskap för barn som tillkommit efter surrogatarrangemang när de tilltänkta föräldrarna har sin huvudsakliga anknytning till Sverige

7.2.1, 7.2.2 och 7.2.3 Behovet av lagändringar

VBU delar bedömningen att svensk lagstiftning behöver anpassas så att barn i Sverige som har tillkommit efter ett surrogatarrangemang utomlands kan få rättsliga företrädare när det krävs för att säkerställa barnets bästa och rätt till privat- och familjeliv. Och att anpassningen av svensk lagstiftning bör ske genom att adoptionsbestämmelserna ändras.

VBU tillstyrker följaktligen förslaget att adoptionsbestämmelserna ändras på så sätt att en särskild undantagsregel införs, som gör det möjligt att under vissa förutsättningar adoptera även om de tilltänkta föräldrarna inte är gifta eller sambor. Och VBU tillstyrker förslaget att undantagsregleringen ska bara vara tillämplig när den som vill adoptera har haft för avsikt att vårda och fostra barnet som sitt eget sedan barnets födelse eller adoptionen kommer att bekräfta en faktisk familjerelation.

VBU tillstyrker även förslaget att samtycke till adoption under vissa förutsättningar inte ska krävas från den förälder som är vårdnadshavare. Och VBU delar bedömningen att det bör göras en övergripande lämplighetsprövning även vid adoptioner som aktualiseras efter ett surrogatarrangemang.

7.2.4 Rättsverkningarna av en adoption

En adoption ska inte alltid leda till att ett befintligt föräldraskap utsläcks

VBU tillstyrker förslaget att ett barn som har adopterats för att bekräfta en faktisk familjerelation ska fortfarande kunna anses som barn även till en annan förälder till vilken barnet har eller har haft en motsvarande familjerelation, trots att adoptivföräldern och den andra föräldern inte är gifta eller sambor.

Efter en adoption ska vårdnaden vara gemensam

VBU tillstyrker förslaget att när ett barn har adopterats för att rättsligt bekräfta en faktisk familjerelation mellan barnet och adoptivföräldern, ska barnet stå under vårdnad av både adoptivföräldern och den förälder till vilken barnet har en motsvarande familjerelation, om den föräldern redan är vårdnadshavare.

7.2.6 Särskilt förordnad vårdnadshavare för barn som står utan vårdnadshavare

VBU tillstyrker förslaget att när ett barn saknar vårdnadshavare ska rätten efter anmälan av socialnämnden anförtro vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Stockholm den 26 oktober 2021

Farouk Medina Ávila
Styrelseledamot (föredragande)

Matts Hertsberg
Ordförande (beslutsfattare)

Föreningen Vårdnad Boende Umgänge i Sverige